

Lausunto koskien Kuntoutuksen uudistamiskomitean asettamispäätöstä (STM 033:00/2016) ja siihen liittyvää muistiota (STM 1.9.2016)

Yhdistyksemme ovat huolestuneita siitä, ettei kuntoutusalan ammattilaisia ole otettu mukaan kuntoutuksen kokonaisuudistuksen valmisteluun. Lisäksi uudistuksen valmistelussa on mielestämme otettava huomioon seuraavat, alla mainitut asiat.

Komitean työskentelyprosessia koskevat näkökohdat

Kuntoutuksen kokonaisuudistuksen valmistelun on oltava avointa. Kaikki kokonaisuuteen liittyvät osa-alueet on hyvä tuoda keskusteluun ja valmisteluun hyvissä ajoin.

Moniammatillinen kuntoutuksen asiantuntijuus on välttämätöntä saada mukaan kuntoutuksuuudistuksen valmisteluun. Valmistelussa pitää kuulla laaja-alaisesti kuntoutusalan ammattihenkilöitä, ja heidän edustajansa on otettava mukaan osaksi päätöksentekoa.

Kuntoutuksuuudistuksen sisältöä koskevat näkökohdat

Uudistus on tarpeellinen, ja asettamispäätöksessä esitetyt asiat ovat ajankohtaisia sekä asianmukaisia. Uudistus kehittää kuntoutusalaan yhdenmukaisempaan suuntaan ja jäsentää kuntoutuksen kokonaisuuden suhteessa muihin terveydenhuoltosektorin toimintoihin.

Komitealle määriteltyjen tehtävien lisäksi valmistelussa on tärkeää ottaa huomioon myös seuraavat näkökohdat:

- Kuntoutus tulee ymmärtää ihmisen **kokonaiskuntoutuksena, jossa kuntoutuja huomioidaan psykofyysisosiaalisena kokonaisuutena**. Tällöin ei kuntouteta vain yksittäistä vammaa tai vauriota, vaan koko ihmistä. Kuntoutuksen lähtökohta ja tavoite on kuntoutujan **toimintakyky, toimijuuden mahdollistaminen** ja elämänlaatu. Tällä hetkellä kuntoutuksen lähtökohtana on usein sairaus, mikä johtaa kuntoutuksen painopisteen liiaksi fyysiseen suoriutumiseen.
- Kun kuntoutusjärjestelmää rakennetaan, tulee **preventiivinen näkökulma ottaa huomioon ensisijaisena lähestymistapana**. Erytisen tärkeää tämä on lasten kohdalla. Tällä hetkellä kuntoutusinterventiot ajoittuvat usein ajankohtaan, jolloin kuntoutujan työ- ja toimintakyky on jo merkittävästi alentunut. Lisäksi suomenkielestä puuttuu käsite ja rakenteet sellaiselle kuntoutukselle, joka tapahtuu ennen toimintakyvyn menetystä (vrt. habilitering vs. rehabilitering). Käsitteen luominen on tärkeää, jotta kuntoutuksesta on mahdollista puhua täsmällisemmin.
- Kuntoutuksen kokonaisuudistuksessa on tärkeää tuoda esiin sitä ohjaava **tieteellinen tutkimus ja tiedeperustaisuus**. Kokonaisuudistuksessa on myös otettava huomioon kuntoutuksen alojen tutkimuksen asema, rahoitus ja järjestäminen Suomessa sekä tutkimustulosten jalkauttaminen asiakastyöhön. Kuntoutuksessa tarvitaan toimivia ja luotettavia tilastoja sekä resursseja, jotta tietoa voidaan hyödyntää kuntoutuksen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden mittaamisessa. Tieteellisen tutkimuksen tulee tukea uusien kuntoutusinnovaatioiden luomista ja kuntoutuspalveluiden kehittämistä. Tutkimusnäyttöä hankittaessa ja arvioitaessa on myös otettava huomioon se, että mm. monilla lääketieteen aloilla käytetty ns. randomized controlled trial -asetelma ja isot tutkimusaineistot eivät sellaisenaan voi olla ainoita lähtökohtia kuntoutusalan tutkimuksessa. Parhaiten kuntoutustyötä ohjaa tutkimustiedon yhdistäminen ammattilaisen kliiniseen kokemukseen ja terapeuttiseen yhteistoimintaan asiakkaan kanssa.

- Kuntoutuspalveluiden saatavuus on turvattava riittäväillä ja tarkoituksenmukaisilla koulutusmäärillä. **Kuntoutuusuudistus on suunniteltava samanaikaisesti koulutuspoliittisten ratkaisujen kanssa.**
- Kuntoutusta koskevat resurssit on järjestettävä siten, että kaikessa kuntoutuksessa ja koko prosessissa on tarvittava **moniammatillinen kompetenssi** niin julkisissa kuin yksityisissä sote-palveluissa. Sosiaali- ja terveyskeskuksessa on oltava kuntoutuksen palvelutarpeita arvioimassa pysyvästi kunkin alan ammattilainen, jotta kuntoutukseen ei muodostu yli- tai aliohjauduta. Palveluohjauksen pitää toimia sekä potilaiden että organisaation suuntaan.
- **Yksityisten ammatinharjoittajien** mahdollisuus toimia ja heidän riittävä toimeentulonsa on turvattava jatkossa. Yksityisten ammatinharjoittajien palvelut lisäävät saatavilla olevan palvelujen monipuolisuutta, josta potilaalla/asiakkaalla on mahdollisuus valita. Lisäksi ne mahdollistavat palveluiden tuottamisen lähellä asiakasta, alueellinen tasa-arvo huomioiden.
- **Terveydenhuollon johtamisessa ja muussa infrastruktuurissa** (esim. tietojärjestelmät) on oltava kuntoutuksen asiantuntijuus sisäänrakennettuna, jotta kuntoutustyön ero hoitotyöstä ymmärretään. Tällöin kuntoutuksesta saadaan irti kaikki tarkoituksenmukainen hyöty sekä asiakkaan että yhteiskunnan näkökulmasta.

Kuntoutuusuudistus osana sote-uudistusta

Tämän lausunnon allekirjoittaneet akavalaiset järjestöt esittävät lisäksi huolensa siitä, että kuntoutus ”liimataan” jo valmiin sote-uudistuksen päälle. Näin on vaarana, että kuntoutujan toimintakyvyn paranemisen ja kokonaiskuntoutuksen tuomat kustannushyödyt jäävät uudistuksessa huomioimatta.

Helsingissä 30.9.2016

Annarilla Ahtola, puheenjohtaja, Suomen Psykologiliitto annarilla.ahntola@psyli.fi

Kristina Holmberg, varapuheenjohtaja Kuntoutusalan Asiantuntijat, puheenjohtaja Suomen Toimintaterapeuttiliitto kristina.holmberg@toimintaterapeuttiliitto.fi

Tiina Mäkinen, puheenjohtaja Kuntoutusalan Asiantuntijat ja Suomen Fysioterapeutit tiina.makinen@suomenfysioterapeutit.fi

Heta Piirto, toiminnanjohtaja, Suomen Puheterapeuttiliitto heta.piiirto@puheterapeuttiliitto.fi

Leena Rechardt, toiminnanjohtaja, Ravitsemusterapeuttien yhdistys leena.rechardt@rty.fi

Jakelu:

Maria Löfgren, Akava

Paula Ilveskivi, Akava

Saana Siekkinen, SAK

Kirsi Varhila, STM

Outi Antila, STM